

Iskanje smisla v neznani provinci

Feri Lainšček: *Trik z vrvo*,
Prešernova družba, Ljubljana, 2000

Branje *Trika z vrvo*, "romana o stepski melanholiji", mi je že na samem začetku, na prvih nekaj straneh, razkrilo zame nekaj ne ravno prijetnih plati teksta: najprej mi je dalo misliti poimenovanje likov. Kaj je narobe z imeni kot Ljot Jastajev, Arči Belčev, kasneje v pripovedi tudi Gal Palko, Džev, Zolda, Sadar Sandalij? In kaj s Pisateljem? Prva so – je mogoče reči drugače? – zafnana, delujejo kot poceni domisleki, čarajo – kot lahko izvemo – o nekakšnih skrivnostnih vzhodnih krajih, v katerih veljaki okrog nekakšnega glavarja grizljajo "oljnata semena", glodajo "peške sadja", ki mu ne vedo imena, srebajo "grenčico iz sluzaste močvirne trave" in si točijo "divja kisle vina", in če to ni patetično, nič ne rečem. In potem figura Pisatelja, ki je za pripovedovalca pač pisatelj z velikim P in si tej ideologiji ustrezno lahko privošči biti Tujec. Stereotipno pripovedovalčevo dojemanje avtorja oziroma umetnika kot bitja, ki je čudaško in noro (Ljot Jastajev, "povprečen salonski zabavljac", ve povedati, da je nekaj pisateljev vsekakor že srečal.) se nadaljuje v še bolj stereotipen ples z mladenkami, katerih poplesavajoča lepa telesa so se seveda "zdela kot gola", le kako bi bilo pač mogoče drugače. In vse to in tako na prvih nekaj straneh romana.

Dovolj za izrazito nezaupanje v nadaljevanje na tak način zastavljenega besedila.

FERI LAINŠČEK

Ob nadaljnjem branju sem imel vtis, da je poskušal Lainšček v *Triku z vrvo* v eno knjigo enostavno spraviti preveč, saj njegovo gosto prozno tkanje skoraj ne kaže kake poantiranosti, ampak se zgodba razrašča v vse smeri, prekinja z odvečnimi vložki in sploh precej nemotivirano teče v prazno. No, v prazno ne, problem je to, da bralcu enostavno ponuja preveč natenkrat in tako ni zmeraj čisto jasno, ali beremo parodijo popreproščenih holivudskih scenarijev za gangsterski film, preigravanje kake zaprašene agrfitevske lesene zamisli o prikazovanju vaških čudakov, ali gre za didaktično zgodbo o izdaji prijateljstva, za castanedovsko obarvan pisateljski pristop k temi bogoiskateljstva, za lekcijo o iskanju guruja in njegove resnice, ali pa avtor res misli zares in nam na primer res dopušča ekskluziven vpogled v mejne situacije kusturičevskih ljudi z roba in drugih, obremenjenih s prekočuskimi ali novodobno zaslužkarskimi ambicijami. Ali pa je *Trik* zgolj analiza tujstva? Himna upanju, milosti in tešljivi skrivnostnosti "osebnega razvoja"?

Ali kaj drugega?

V Lainščkovem romanu je vsega preveč (in zato marsikaj manjka), ustrezno temu pa je zasut s kratkimi prizori, ki naj bi verjetno učinkovali dramatično, a se bolj zdi, da so brez reda posejani v pripoved, ki nikakor ne more steči. Zgodbo dodatno ustavljajo tudi pogosti čudaški dialogi, s katerimi je avtor najbrž hotel posamezne like dodatno osvetliti, a to zgodbi ne pomaga kaj prida, ravno obratno: tako besedičenje jo še bolj drobi in dela težko berljivo. Lainščkova nekomunikativnost (tudi pisec spremene besedila Tomo Virk ugotavlja, da je *Trih* "eden najbolj kompleksnih in verjetno tudi najbolj enigmatičnih Lainščkovih romanov doslej, v katerem se prepleta več tematskih pramenov") se tako svetli in kaže kot niz filmskih prizorov, kot omnibus ne posebej nepovezanih zgodb o posameznih

usodah, obarvan z nekakšno vseprisotno poetičnostjo (ali pa naivnostjo tistih nastopajočih, ki sodijo v tabor "dobrih dečkov"). Tu je še specifična ljubezenska zgodba, ki tokrat ni ujeta v nelagodje zbujajoč trikotnik, kakršne smo brali v Lainščkovih romanih *Grinta*, *Namesto koga roža cveti* in *Vankoštanc*, ampak jo omejuje oziroma prepoveduje okolje oziroma vojna med klanoma, ki si hočeta zagotoviti ustrezen teritorij za svoje sumljivo delovanje. A tudi ta plat *Triha z urvjo* ni postavljena v središče, tako da se ob koncu branja roman zdi kot vaja v vabljenju bralca na potovanje, za katerega cilj ne ve niti avtor sam. Po tej plati je Lainščkov roman razočaranje, saj poskuša biti več, kot je zmožen pokazati. Temu se reče blef.

Igor Bratož

Zgodovina političnega gledališča

Siegfried Melchinger, *Zgodovina političnega gledališča* (prevedla Mojca Krajnc), Ljubljana, MGL (Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega; zv. 131), 2000

Na prevod *Zgodovine političnega gledališča*, tega osrednjega dela priznane nemškega teatrologa, gledališkega zgodovinarja, esejista, kritika, urednika in dramaturga Siegfrieda Melchingerja, je slovensko bralstvo moralo počakati tri desetletja. Vendar rahla časovna zamuda ne zmanjšuje pomembnosti pridobitve, ki skupaj s preostalimi knjigami, v zadnjih letih

izdanih v zbirki Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega, nakazuje težnje uredništva po (za)vestnem krpanju lukenj v zbirki tovrstne strokovne literature v slovenskem jeziku. Tako da Melchingerjevo temeljno gledališko teoretsko delo prihaja na slovenske knjižne police še vedno v pravem trenutku.

Ta obsežna študija se spopada z analizo razmerja med politiko in gledališčem v zgodovinskem prerezu časa. S tem spodbija tezo, da je politično gledališče primarno sodobni pojav, saj po avtorjevem mnenju sovпада s samimi začetki gledališča (Ajshilova tragedija *Peržani*, najstarejše ohranjeno gledališko besedilo, je obenem